

Alm 55

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie operacji agrarnych.

Wysoki Sejmie!

Według obwieszczenia c. k. Namiestnictwa z 10. marca 1903 Nr. 23 Dz. u. kr. ustawy w sprawie czynności agrarnych z dnia 9. grudnia 1899 Nr. 18., 19. i 20. Dz. u. kr. z r. 1900 weszły w życie z dniem 1. kwietnia 1903. Wydane też zostały w porozumieniu z Wydziałem krajowym rozporządzenia wykonawcze do ustawy o komasacji gruntów rolnych, jakoteż do ustawy o dzieleniu wspólnych gruntów z dnia 18. stycznia 1903 Nr. 21 i 22 Dz. u. kr., wreszcie wydanem zostało rozporządzenie c. k. Namiestnictwa z dnia 21. marca 1903 Nr. 26 Dz. n. kr., dotyczące organizacji technicznej służby agrarnej.

O ile na podstawie tych ustaw i rozporządzeń powołanym jest Wydział krajowy do współdziałania w czynnościach agrarnych i do pokrywania kosztów, zdaje niniejszem Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawę z dotychczasowego wykonywania tych praw i obowiązków.

Organizacya krajowej komisji agrarnej.

Według §. 20. kr. u. k. i §. 15. kr. u. dz. r. zastępców przewodniczącego krajowej komisji agrarnej wyznacza Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym, zaś delegata i zastępcę jego do tej komisji mianuje Wydział krajowy.

W ten sposób wyznaczonym został na pierwszego zastępcę przewodniczącego zastępca Marszałka krajowego w Wydziale krajowym, c. k. radca dworu p. Dr. Tadeusz Pilat, a na drugiego zastępcę członek Wydziału krajowego, p. Mieczysław Onyszkiewicz.

Delegatem swoim zamianował Wydział krajowy uchwałą z 17. marca 1903 l. 20.756 członka Wydziału krajowego, p. Dr. Stanisława Dąbbskiego, zaś jego zastępcą p. Franciszka Rozwadowskiego, posła na Sejm krajowy i dyrektora Towarzystwa kredytowego ziemskiego.

Według odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 8. czerwca 1903 l. 6.921 powołani zostali dalej do składu krajowej komisji agrarnej na referenta: c. k. radca dworu p. Antoni Jaegerman, na jego zastępcę: c. k. starosta p. Gustaw Brückner; ze stanu sędziowskiego: c. k. radcy sądu krajowego wyższego: pp. Alfred Posóchowski, Bojomir Żarski, Włodzimierz Wilke i Władysław Piwocki, a na ich zastępców: c. k. radca sądu krajowego wyższego, p. Mikołaj Herasimowicz i c. k. radca sądu krajowego, p. Dr. Marceli Misiński.

Miejscowy komisarz agrarny.

Miejscowym komisarzem agrarnym zamianowanym został w porozumieniu z Wydziałem krajowym: c. k. starosta, p. Leopold Popiel, który w r. 1900 wysłanym był do kilku krajów koronnych celem wykształcenia się w sprawach agrarnych pod względem teoretycznym i praktycznym

Ustanowienie personelu technicznego dla operacji agrarnych.

Po myśli §. 73. kr. u. k. i §. 63. kr. u. dz. r. obowiązującym jest Wydział krajowy ustanowić potrzebny do prac geometryczny personal techniczny na koszt kraju i oddać go do dyspozycyi przewodniczącego krajowej komisji.

Z uwagi, iż przedsięwziętą być miała komasacya gruntów relnych w dwóch gminach, o czem poniżej mowa, wyznaczył Wydział krajowy do technicznych czynności agrarnych pozostających w służbie krajowej trzech techników komasacyjnych, mianowicie inżyniera komasacyjnego, Józefa Gumowskiego i adjunktów komasacyjnych, Jana Krudysza i Tadeusza Langa, przydzielając ich do oddziału technicznego c. k. krajowej komisji agrarnej z dniem 1. kwietnia 1904. Nadto na podstawie rozpisanego konkursu zamianował Wydział krajowy po porozumieniu się z przewodniczącym krajowej komisji agrarnej, dekretem z 5. lutego 1904 l. 11.717, prowizorycznymi asystentami komasacyjnymi: Cyryla Czyżę, c. k. elewa ewidencyjnego, i Mieczysława Frantę, ukończonego słuchacza kursu geometrów, z płacą roczną 1.600 koron i dodatkiem aktywalnym 360 koron, — oraz powołał na asystentów agrarnych: ukończonego ucznia szkoły geometrów w Pskowie, Stanisława Niesiołowskiego i ukończonego ucznia szkoły przemysłowej w Krakowie, Romana Tadeusza Pawlikowskiego, z płacą miesięczną po 140 koron, przydzielając ich do dyspozycyi krajowej komisji agrarnej z dniem 1. marca 1904.

Na tymczasowego kierownika oddziału technicznego, według odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z 1. maja 1903 l. 4.932 i 22. sierpnia 1903 l. 9.878, wyznaczył c. k. Ministerstwo rolnictwa starszego komisarza lasowego, Antoniego Jellinka, który obecnie pełni stale funkcje kierownika oddziału technicznego w Berlinie i który, według słów odezwy: „jest wybitną siłą fachową, obecną i dokładnie z tokiem przeprowadzenia czynności agrarnych“.

Wydział krajowy, mimo iż przydzielił do czynności agrarnych dwóch fachowo wykształconych techników (Gumowskiego i Krudysza), którzy odbyli już na koszt kraju jednoroczną praktykę przy komasacyi gruntów w Austrii dolnej, zgodził się na ustanowienie p. Jellinka kierownikiem w tej myśli, iż pożądanem jest wdrożenie czynności technicznych przez kierownika, który od wielu lat temi sprawami gdzieindziej kieruje, a językiem polskim dostatecznie włada.

Dodać w końcu należy, iż z powodu zamierzonego przeprowadzenia w roku 1905 komasacyi jeszcze w jednej gminie, zażądała c. k. krajowa komisya agrarna odezwą z 1. lipca 1904 l. 66 powiększenia personalu technicznego jeszcze o dwóch geodetów.

Na żądanie to oświadczył się jednak Wydział krajowy odezwą z 29. lipca 1904 l. 65.746 odmownie. Wydział krajowy wychodził bowiem z zapatrywania, iż należy rozpoczęcie komasacyi w trzeciej gminie odroczyć do czasu, kiedy w jednej z dwóch gmin, w których się czynności agrarne przeprowadza, komasacya ukończoną zostanie, ażeby w ciągu tego czasu mógł się obecnie ustanowiony personal techniczny wprawić należycie w zdjęciach na polu i w pracach biurowych.

Rozwój operacji agrarnych.

W niedługim czasie po wejściu w życie ustaw agrarnych wniosły, według odezwy c. k. krajowej komisji agrarnej z 27. września 1903 l. 16, prowokację na komasację gruntów relnych cztery gminy: Wyszatyce (pow. Przemysł), Lublinieć nowy (pow. Cieszanów), Rudolfshof ad Kupieczwola (pow. Żółkiew) i Chyszewice (pow. Rudki).

Z tych po przeprowadzeniu dochodzenia informacyjnego na miejscu zarządziła c. k. krajowa komisya agrarna przeprowadzenie komasacyi gruntów rolnych orzeczeniem z 30. grudnia 1903, l. 40 i 41 w gminach katastralnych: Lubliniee nowy w powiecie cieszanowskim i Chyszewice w powiecie rudeckim, ustanowiła c. k. miejscowym komisarzem agrarnym, jak wyżej wspomniano, c. k. starostę Leopolda Popiela z siedzibą we Lwowie i oznaczyła rozpoczęcie działalności urzędowej tego komisarza z dniem 15. stycznia 1904.

Ponieważ w komasacyach tych według zawiadomienia miejscowego komisarza agrarnego uczestniczą także same gminy, jako właścicielki gruntów rolnych, zamianował Wydział krajowy uchwałą z 22. stycznia 1904, l. 6183 na podstawie §. 69. kr. u. k. delegatami ze swojego ramienia dla strzeżenia praw i interesów gminy, dla gminy Lubliniee nowy p. Jana Gnońskiego, posła na Sejm krajowy w Cieszanowie a dla gminy Chyszewice p. Albina Rayskiego, posła na Sejm krajowy w Michalewicach.

W obu wymienionych gminach rozpoczęte zostały czynności komasacyjne z wiosną b. r., a według odezwy c. k. krajowej komisji agrarnej z 1. lipca 1904, l. 66 zakończone być mają dopiero w roku 1906.

O ile czynności te postąpiły do obecnej chwili, Wydział krajowy nie ma urzędowej wiadomości, gdyż według postanowienia § 12. r. k. i §. 12. r. dz. r. otrzymuje Wydział krajowy od c. k. krajowej komisji agrarnej tylko odpis sprawozdania rocznego, który winien jest przedkładać teje komisji komisarz miejscowy w miesiącu styczniu za ubiegły rok kalendarzowy.

Oprócz wyżej wymienionych czterech gmin wniosły prowokacye do komasacyi gruntów rolnych gmina Skniłówek, powiatu lwowskiego i gmina Wołeczuchy powiatu grodeckiego.

Na prowokacyę poprzednio wymienionej gminy Wyszatyce powiatu przemyskiego, wydała już krajowa komisya agrarna orzeczenie z 2. stycznia 1904 l. 37, zezwalające na komasacyę gruntów rolnych i orzeczenie to stało się prawomocnem w styczniu b. r. Właśnie ta okoliczność była powodem, dla którego c. k. krajowa komisya agrarna zażądała powiększenia personalu technicznego o dwóch geodetów, o czem powyżej była wzmianka.

Celem skuteczniejszego poparcia akcyi operacyi agrarnych zaproponowało c. k. Ministerstwo rolnictwa, ażeby wyszukać 2 lub 3 gminy, w których zachodzą istotne warunki korzystnej komasacyi, mianowicie takie, gdzie komasacya dałaby sposobność do równoczesnego przeprowadzenia melioracyi (odwodnienia, regulacyi i t. p.) gdzie więcej korzyści z komasacyi okazałyby się w plastyczny i przekonujący sposób i ażeby koszta takich 2 lub 3 za wzorowe uznanych komasacyi pokryć zasiłkami Ministerstwa rolnictwa i kraju.

Odezwą z 14. czerwca 1903 l. 47091, oświadczył Wydział krajowy, iż zgadza się na przeprowadzenie pierwszych komasacyi w trzech gminach (po jednej w zachodniej, środkowej i wschodniej części kraju) kosztem skarbu, kraju i państwa w stosunku po 50%, a następnie w odezwie z 12. stycznia 1904 l. 1205, do c. k. krajowej komisji agrarnej wystosowanej przedstawił Wydział krajowy propozycyę, ażeby oprócz trzech gmin: Chyszewice, Lubliniee nowy i Wyszatyce, położonych w środkowej części kraju, które zgłosiły były prowokacyę, przyjąć po połowie na Skarb państwa i kraju koszta komasacyi jeszcze w dwóch dalszych gminach, po jednej w zachodniej i wschodniej części kraju. Zarazem ze względu na preliminować się mające do budżetu koszta komasacyi, upraszał Wydział krajowy o wyjednanie decyzji, która z rozpoczętych komasacyj ma być uważaną za wzorową.

Na pisma te oświadczyła c. k. krajowa komisya agrarna odezwami z 1. kwietnia 1904 l. 27 (l. W. k. 34378/4) i z dnia 22. czerwca 1904 l. 63 (l. W. k. 63010/4) iż kwestya pokrycia kosztów pierwszych trzech komasacyi (w zachodniej, środkowej i wschodniej części kraju) jest już oświadczeniem c. k. Ministerstwa rolnictwa i Wydziału krajowego zasadniczo załatwioną, że dalej Ministerstwo rolnictwa oświadczyło gotowość pokrycia połowy kosztów tych pierwszych trzech komasacyi, które będą mogły być uważane jako komasacye wzorowe, że zaś obecnie nie można jeszcze ocenić, którą z rozpoczętych komasacyi będzie można uważać jako wzorową i że w tej mie-

rze pozytywne wnioski będą mogły być przedstawione Ministerstwu rolnictwa dopiero później w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Przy tem zwróciła też komisya uwagę Wydziału krajowego, iż owa połowa kosztów komasacyi wzorowej w dotyczącej gminie nie dałaby się na razie cyfrowo oznaczyć a to ze względu na postanowienia §. 117. ustęp 1. kr. u. k., według którego koszty mające być pokryte przez bezpośrednich uczestników, na które zaliczki udziela fundusz krajowy, winny być rozłożone na bezpośrednio interesowanych w komasacjach, jednocześnie przeprowadzanych. Możliwem więc to będzie dopiero po zakończeniu czynności komasacyjnych w gminach Chyszewice i Lubliniee nowy jednocześnie wykonywanych.

Oprócz wymienionych powyżej komasacyj gruntów rolnych, pozostaje w stadyum dochodzenia informacyjnego prowokacya do ogólnego podziału wspólnych gruntów w gminie katastralnej Piaski ad Szezerzec powiatu lwowskiego.

Prowokację tę wniósł Wydział krajowy z urzędu na mocy §. 50. k. u. dz. r. a to na wniosek Wydziału powiatowego we Lwowie, który przedstawił, iż cztery gminy administracyjne Piaski, Łany, Ostrów i Szezerzec posiadające obszar gruntów o powierzchni przeszło 333 morgów, pozostają w ciągłych sporach co do rozciągłości i miary użytkowania, jako też co do podziału użytków z tych wspólnych gruntów.

Uchwałą z 27. lutego 1904 do l. 19020 postanowił Wydział krajowy w interesie uporządkowania gospodarki gminnej w owych czterech gminach wnieść prowokację do ogólnego podziału tego wspólnego gruntu z urzędu i odniósł się do c. k. krajowej komisji agrarnej o ustanowienie komisarza miejscowego dla przeprowadzenia tej czynności agrarnej.

Koszta z funduszu krajowego.

Według postanowień ustaw i rozporządzeń agrarnych (§§. 116. i 119. kr. u. k., 155. r. k., 109. i 112. k. u. dz. r. i 143. r. dz. r.) ponosi fundusz krajowy przez lat 15 wynagrodzenia, koszta podróży i koszta biurowe personalu technicznego, koszta zakupna potrzebnych map, wynagrodzenia i koszta podróży potrzebnych ewentualnie techników melioracyjnych i leśnych, oraz dozorców melioracyjnych i ewentualne wynagrodzenia za inne prace lub materiały użyte dla ogólnych celów operacyi agrarnych, nadto asygnowane być mają z funduszu krajowego komisarzowi miejscowemu do wyrachowania zaliczki na potrzeby w powołanych przepisach szczegółowo określone do t. zw. funduszu podręcznego.

Na ten cel miał Wydział krajowy do dyspozycyi dotację z r. 1903 (rub. X. poz. 304) w kwocie 4.000 koron, oraz dotację z r. 1904 (rub. X. poz. 296) w kwocie 10.000 koron, razem w kwocie 14.000 koron. Suma ta jednak okazała się już dziś całkiem niewystarczającą, czego zresztą przy zestawieniu preliminarzy funduszu krajowego w latach poprzednich dla braku wszelkich danych przewidzieć nie można było.

Obecnie jest Wydział krajowy w położeniu przedstawić Wysokiemu Sejmowi wnioski oparte na konkretnych danych.

Mianowicie przedstawiła c. k. krajowa komisya agrarna przy odezwie swej z d. 1. lipca 1904 l. 66 (l. W. kr. 65.746/4) preliminarz kwot potrzebnych na dotację funduszu podręcznego c. k. miejscowego komisarza agrarnego na r. 1905, opiewający na kwotę 24.168 koron.

/. Odpis tego preliminarza dołącza się %.

Wydział krajowy zaś preliminarzuje na utrzymanie personalu technicznego, jak następuje:

a) 1 inżynier komasacyjny:			
płaca	2.800 k.		
dodatek aktywalny	600 „	3.400 k.	
b) 2 adjunktów komasacyjnych:			
płaca po 2.200 k.	4.400 k.		
dodatek aktywalny po 480 k.	960 „	5.360 „	
do przeniesienia			8.760 k.

	z przeniesienia	8.760 k.	
c) 2 asystentów komasacyjnych:			
	płaca po 1.600 k.	3.200 k.	
	dodatek aktywalny po 360 k.	720 „	3.920 „
d) 2 techników pomocniczych (asystentów):			
	płace miesięczne po 140 k.	3.360 k.	
	dodatek osobisty dla jednego asystenta po 40 k. mie- sięcznie	480 „	3.840 „
e) ryczałty kancelaryjne:			
	dla 5 geodetów pod a) do c) po 30 k. rocznie	150 k.	
	dla 2 techników pomocniczych po 24 k. rocznie	48 „	198 „
	razem		16.718 k.
do tego na fundusz podręczny dotacya, jak wyżej			24.168 „
	wyniesie ogólna suma		40.886 k.

Potrzebę przyjęcia czterech nowych sił technicznych dla operacji agrarnych pod c) i d) wymienionych uzasadnił Wydział krajowy powyżej, a tutaj dodaje, że dwaj asystenci, Czyż i Franta, zamianowani zostali prowizorycznie z zastrzeżeniem, iż po roku w razie dodatniego wyniku służby nastąpić może stabilizacya; dwaj zaś pomocnicy techniczni, Niesiołowski i Pawlikowski, powołani zostali do służby za miesięcznem wynagrodzeniem, czyli tylko czasowo. Z uwagi, że pomocnik techniczny, Stanisław Niesiołowski, zajęty był już od roku w krajowem biurze melioracyjnem z płacą o 40 koron miesięcznie wyższą, uchwalił Wydział krajowy przy przeniesieniu go do oddziału technicznego operacji agrarnych pozostawić mu ową wyższą płacę w formie dodatku osobistego.

Rozpowszechnienie ustaw i rozporządzeń agrarnych.

Z chwilą wejścia w życie ustaw i rozporządzeń agrarnych zawiadomił Wydział krajowy o tem okólnikiem z 31. marca 1903 l. 17.980 wszystkie Wydziały powiatowe z pouczeniem, jaki przyznany im został współudział w czynnościach agrarnych odnośnie do zakładowego majątku i dobra gminnego, oraz jakie zająć mają stanowisko, aby ustawy te znalazły jak najszerze zastosowanie.

Zarazem celem ułatwienia korzystania z tych ustaw zarządził Wydział krajowy kosztem funduszu krajowego druk wszystkich ustaw i rozporządzeń agrarnych w jednej książce, z dodaniem w streszczeniu tych wszystkich ważniejszych przepisów, do których się te ustawy i rozporządzenia odwołują, oraz z dodaniem indeksu rzeczowego, wspólnego dla wszystkich ustaw. O tem wydawnictwie zawiadomił Wydział krajowy okólnikiem z 13. czerwca 1903 l. 51.027 wszystkie Wydziały powiatowe, oraz c. k. Prezydium Namiestnictwa, z uwagą, że egzemplarze tego wydawnictwa nabywać można w ekspedyturze Wydziału krajowego, jeden egzemplarz po 2 k. 50 gr. (t. j. po własnym koszcie nakładu).

Część nakładu oddał Wydział krajowy w komisową sprzedaż jednej z tutejszych firm księgarskich z obowiązkiem sprzedawania jednego egzemplarza po tej samej cenie.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego do l. 82.771/4 w przedmiocie operacji agrarnych przyjmuje Sejm do wiadomości.

II. Sejm uchwała powiększenie personalu technicznego dla operacji agrar-
nych o:

- a) dwóch etatowych asystentów komasacyjnych z roczną płacą po 2.200 koron
i dodatkiem aktywalnym o rocznych 480 koron i o
- b) dwóch techników pomocniczych z płacą miesięczną po 140 koron i do-
datkiem osobistym dla jednego z nich po 40 koron miesięcznie.

III. Sejm uchwała dotację na koszt operacji agrarnych na rok 1905 w kwocie
40.886 koron.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy :

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca :

Dr. Tadeusz Pilat w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Preliminarz

kwot potrzebnych na dotacyę funduszu podręcznego c. k. miejscowego komisarza agrarnego na rok 1905.

L. p.	P r z e d m i o t	Prelimio- wana kwota w koronach
1	Czynsz roczny za uajem lokalu (§ 117. kr. u. k.)	1.400
2	Wydatki połączone z utrzymaniem lokalu, jak mycie, zapuszczanie podłóg i t. p. drobne wydatki (§ 117. kr. u. k.)	50
3	Opał 4 ubikacyj (§ 117. kr. u. k.)	200
4	Sprawienie dla nowych 3 funkcyonaryuszów 3 stołów i 3 lamp (§ 117. kr. u. k.)	183
5	Oświetlenie (§ 117. kr. u. k.)	80
6	Operaty katastralne i mapy dla komasaeyi w Wyszatycach (§ 116. kr. u. k.)	1.000
7	Druki w języku polskim i ruskim (§ 116. kr. u. k. — według niższej opłaty w Namiestnictwie obowiązującej)	500
8	Papier rysunkowy, kancelaryjny, tusze, farby i t. p. przybory, negrografia map i t. p. (§ 116. kr. u. k.)	500
9	Zaliczki na koszta podróży i dyet boniterów i klasyfikatorów w Wyszatycach, 2 ¹ / ₂ miesięcy	950
10	Zaliczki na koszta podróży i dyety personalu technicznego (§ 35. rozp. Namiestnictwa z 31. marca 1903 Nr. 26 Dz. u. kr.)	10.265
11	Zaliczki zwrotne na graniczniki, paliki, obsługę i t. p. (§ 117. ustęp 4. kr. u. k.)	9.040
Razem		24.168

Lwów dnia 23. czerwca 1904.

Miejscowy komisarz agrarny:
Popiel w. r.
c. k. Starosta.

